

интерес „може ова друштвена организација, по пристанку тог свог члана у његово име поднети тужбу и водити управни спор против таквог управног акта.“ Међутим, по неовлашћено измењеном тексту ово наведено право имале би *друштвено-политичке организације* што наравно није исто и знатно сужава права друштвених организација. Било би нужно да надлежни органи исправе ову наведену грешку на одговарајући начин.

Б. М. такође с разлогом истиче да иако јавни тужилац има овлашћења за покретање управних спорова он је ова „овлашћења користио само у ретким случајевима“. Дајући објашњења Б. М. указује да је овоме свакако разлог „што није организовано достављање јавном тужилаштву аката који се доносе у управним стварима [...] услед тога, акти повољни по странке у пракси остају изван судске контроле, што свакако није у складу са начелом законитости“, (с. 23). Проблем на који указује Б. М. је актуелан па би га требало решити како само овлашћење јавног тужилаштва на подношење тужбе у управном спору не би било само формално право које нема примене у пракси.

Нова издања ових коментара се појављују не само што су ранија исцрпљена већ и због измена Закона о управним споровима и Закона о општем управном поступку па су стога оба нова Коментара била потребна јер коментаришу нове одредбе и допуњавају ранија објашњења коментарима новије управно судске праксе.

Вредност коментара Б. М. није само у његовим сажетим и разумљивим објашњењима законских одредаба већ и у упућивању на одговарајућу управносудску праксу која помаже лакшем разумевању појединих одредаба. Од посебног значаја су критичка објашњења ове праксе у којима Б. М. убедљиво и аргументовано брани своја гледишта и увек се доследно залаже за подвргавање управе праву и за поштовање начела законитости.

Д. Ђ. Денковић

„ЈУГОСЛАВИЈА 1945—1964“ Статистички преглед, Савезни завод за статистику, Београд, новембар, 1965.

Поводом јубиларне годишњице ослобођења, Савезни завод за статистику издао је крајем новембра прошле године статистички преглед под називом *Југославија 1945—1964*.

Са овом публикацијом југословенска јавност је добила још једну пригодну документацију која ће за дужи период представљати озбиљан прилог за упознавање многих подручја друштвеног и привредног живота СФРЈ за протеклих двадесет година. Са већ објављеним публикацијама као што су *Жена у друштву и привреди* која је први пут издата 1959 а други пут 1964 поводом Конференције за друштвену активност жена, затим *Омладина Југославије* поводом Конгреса омладине Југославије одржаног 1963, *Југославија између Седмог и Осмог конгреса СКЈ* (преглед привредног развитка Југославије у шестогодишњем периоду), *Београд у бројкама 1961—1964* (материјал за девету градску конференцију СКС Београда), — ова публикација

употпуњава један документациони систем, настао из посебног вида активности статистичке службе, неговане са сврхом да допринесе осветљавању многих актуелних проблема тесно везаних за друштвено-економска збивања у земљи.

Изграђивањем овакве статистичке службе, а посебно објављивањем овакве публицистике, Завод за статистику представља нам се као орган који има за циљ не само обезбеђивање статистичких података за планске и друге органе друштвено-политичких заједница, — што је он био у својој првој фази развоја, и што још у њему радо виде многи кругови корисника, — већ као орган који своју делатност организује са циљем да одговори потребама свих редова корисника: од научних установа до најшире јавности.

Највећи део ових задатака Завод за статистику обавља формирањем обимне документације и сталним развојем статистичке публицистике која је по свом обиму, комплетности и ажурности добро позната у земљи а по многим својим својствима запажена и у свету. Од скромних почетака пре петнаестак година, публицистика Завода за последњих десет година остварена је са много успеха како по обиму и разноврсности тако и по квалитету и актуелности проблема које обрађује. Од *Статистичког билтена* као прве публикације издате 1950, па преко *Индекса*, познатог месечног прегледа привредне статистике, *Статистичког годишњака*, објављеног први пут 1954, *Методолошких материјала*, *Студија и анализа* до популарног *Статистичког календара* као и поменутих наменских публикација, Завод за статистику успеве да финалне производе своје делатности предаје у јавност у врло великом броју од којих неке достижу тираж и преко 100.000 примерака. Сем тога преко 10.000 свезака статистичке документације редовно се шаље у 74 земље и разне међународне организације како би се и иностранство упознало са нашом земљом односно економским и друштвеним догађајима у њој.

Овакве успехе на подручју образовања статистичке документације треба повољно оцењивати са два становишта. Прво, богата статистичка документација и њено стално развијање омогућује све шире и ваљаније информације о стању и функционисању појава које омогућују развој друштва и привреде у целини или га на било који начин спутавају, и друго, што обим и квалитет статистичке публицистике може да послужи као мерило степена развијености земље која такву публицистику поседује.

У оцени броја, врста и садржаја појединих статистичких публикација ваља имати у виду да је велики број публикација као и њихова разноврсност последица друштвене потребе с обзиром да динамичан општи и економски развитак захтева и висок степен статистичке информисаности. Исто тако може се констатовати да је статистичка публицистика у ранијем периоду развоја почивала на статистичкој служби која је имала довољно широку и еластичну концепцију презентовања статистичких података.

У новијем развоју земље, међутим, када се динамика привреде и друштва разматра као резултат оствареног система самоуправљања — у коме се општедруштвене одлуке доносе на разним нивоима а планирање чини основ рада у свим доменама самоуправних органа, статистичка служба информисања добија нов значај и нове задатке.

За савремену статистичку документацију поред броја публикација и богатства података у њима од битне су важности и њено што веће прилагођавање потребама најширих кругова друштвених субјеката и благовременост њеног објављивања. Оба ова задатка нарочито добијају у свом значају ако се има у виду круг консумената статистичких података — почев од оног врхунског—научног радника до грађанина обичног човека. Или потпуније речено, од научног радника који зна да у изучавању свог проблема неће моћи значајније да напредује ако не користи све изворе и методе статистичког истраживања и грађанина коме ради остваривања друштвеног самоуправљања Устав „зајемчује право да буде обавештен о раду представ-

ничких тела и њихових органа, органа друштвеног самоуправљања и организација, које врше послове од јавног интереса, а посебно — право да у радној организацији у којој ради и другој организацији у којој остварује своје интересе буде упознат с материјалним и финансијским стањем, с извршавањем планова и пословањем [...] право да претреса рад државних органа, органа друштвеног самоуправљања и организација које врше послове од јавног интереса и да износи мишљење о њиховом раду, да предузима политичке и друге иницијативе од општег интереса” (чл. 34).

Из тих разлога и статистичка публикација коју желимо да прикажемо има за циљ да статистички податак преда јавности у што свеобухватнијем и што информативнијем облику. Као издање ван редовних серија публикација и ван уобичајених норми статистичког обавештавања, сви редови корисника статистичких информација, — били то историчари, демографи, политиколози, економисти, социолози, педагози, филозофи или грађани ван неке стручне оријентације, топло ће поздравити појаву овог двадесетогодишњег статистичког прегледа из више разлога:

— публикацију ће, као што је већ истакнуто, прихватити сви њени корисници као један нови систем информација који ће удовољити што комплекснијем проучавању појава из свих области друштвене активности, као једно од дуго очекиваних статистичких извора и средстава за што корисније и потпуније повезивање праксе са теоријом;

— публикација садржи најбитније статистичке податке са свих подручја друштвеног и привредног живота за које се предпостављало да ће најбоље моћи да означе основне карактеристике развоја земље и његове значајне етапе;

— узета у целини публикација пружа својим корисницима дугогодишње серије података као нумеричку документацију нашег послератног економског и друштвеног развоја, чије комбиновање и упоређивање омогућује разноврсне научне и стручне анализе;

— начин на који се у публикацији третирају проблеми развојних тенденција, омогућиће откривање и боље разумевање многих друштвених појава и њихових материјалних процеса, нарочито оних коњунктурних, као што су: запосленост, продуктивност рада, трошкови живота, цене и друго, а што ће бити од велике користи за друштвене акције свих врста;

— публикација привлачи посебну пажњу својом фактографском снагом средњих података; све је у њој подређено најпрактичнијем приказивању нумеричке грађе, коју би иначе били принуђени да тражимо у великом броју резултата пописа, анкета и евиденционих служби. Таква статистичка документација омогућиће да се закључивања на терену друштвено економске проблематике ослободе многих априористичких, а понекад и површних и пренагљених одлука било у домену становништва и привреде, било просвете, животног стандарда, здравства, социјалне заштите, правосуђа и др.;

— у погледу извора података публикација обухвата податке који потичу из скоро свих грана статистике коју воде: Савезни завод за статистику, Савезни завод за социјално осигурање, Савезни завод за здравствену заштиту, Савезни хидрометеоролошки завод, Сеизмолошки завод, Друштвено књиговодство и многе друге установе у земљи.

У првом сусрету са овом публикацијом добија се утисак да она на изванредан начин представља сумар досада издатих статистичких годишњака. Међутим, иако ова публикација по категоријама које обухвата у многоме подсећа на рекапитулацију статистичких годишњака, она носи неке специфичне особености по којима се битно разликује.

У приказу података у овој публикацији настојало се да се обраде што дугорочније ревидиране временске серије, прерачунате на упоредиву основу. Какав је ово методолошко-технички допринос, добро је познато свима који су имали прилику да истражују појаве с обзиром на промене које је у њима изазвао фактор време.

Посебне особености овог подухвата могу се сагледати у још двома карактеристикама ове публикације. Прво, серијама су обухваћени подаци и за неку од предратних година што омогућује потпуније анализе и дугорочнија поређења и друго, што су за многе значајне друштвено-економске категорије израчунати релативни бројеви (показатељи структуре, коефицијенти, стопе и индекси) а што ће допринети лакшем коришћењу података.

У овој публикацији учињене су такође извесне измене у основној систематизацији грађе. Усредсређујући пажњу на статистичку документацију за читаву територију, подаци за поједине социјалистичке републике презентовани су у сажетијем обиму и илуструју развитак република за четири одабране године, најчешће за 1952, 1957, 1962 и 1964. Недостатак континуиране серије за период од двадесет година надокнађен је овде избором година које по много чему представљају значајне периоде нашег друштвеног и економског развитка.

Методолошка и друга објашњења у овој публикацији су много детаљнија него што је то случај у редовним статистичким публикацијама. Посебну корист представља преглед важнијих догађаја и чинилаца чије увођење у текст уводног дела има велику вредност за разумевање података. Позивање на важније политичке догађаје у земљи, на политичке одлуке, правне прописе, друштвене или економске прилике које карактеришу извесне периоде чини да публикацију може да користи широк круг корисника.

Исто тако ваља приметити да ова публикација не даје преглед за општине и градове, као ни преглед међународне статистике.

Због поменутих својстава које публикација има несумњиво је да ће њена појава представљати догађај за који ће се заинтересовати не само уски кругови стручњака већ и целокупна јавност. Потпунију и коначну оцену ове публикације тешко је дати у моменту њеног објављивања али је већ сада могуће истаћи да је издавач успео да јавности пружи значајан документ којим је обележена двадесетогодишњица живота и рада земље, документ који ће сигурно имати трајнију вредност за многе будуће друштвене акције.

Љ. Шкара

Морис Гарсон, члан Француске академије: АДВОКАТ И МОРАЛ. С француског превео Добривој Дим. Бранковић, Београд, преводиочево издање, 1965, с. 9 + 124.

Као што и преводилац у својој „Речи“ каже, он је ово дело познатог француског адвоката превео и издао јер се у нас у последње време много расправља о адвокатури и моралу. Ми би смо додали да се много расправља не само о односу адвокатуре и морала него и о адвокатури и моралу понаособ. Пожељно би било да се неке наше издавачке куће заинтересују за испитивање могућности да ли и наши аутори могу писати књиге са оваквом и сличним темама. Свакако да не би требало запоставити превођење још неких дела у адвокатури, напр. *Avocate's Devil* (Адвокатов ђаво). — Такве југословенске књиге и преводи су потребни и зато што је Гарсонова тема вишезначна као и он сам.